

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop

Strategische kernboodschap Veiligheid Voorop

07 november 2023

Aanpak Veiligheid Voorop

De aanpak Veiligheid Voorop staat voor de vroegtijdige samenwerking op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling door Veilig Thuis, de politie, het Openbaar Ministerie, de drie reclasseringsorganisaties (3RO) en de Raad voor de Kinderbescherming. Deze coalitie zet sinds 2018 in op een andere manier van samenwerken: vroegtijdig en intensief, met als doel het sneller realiseren van een veilige situatie.

Veiligheid Voorop wordt ondersteund door de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn, Sport (VWS) en Justitie en Veiligheid (JenV) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Hoe en waarom Veiligheid Voorop?

1.

De samenwerkingspartners zetten in Veiligheid Voorop belangrijke stappen naar het sneller realiseren van een veilige situatie voor betrokkenen (gezinnen) bij huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarbij helpt Veiligheid Voorop de professionals hun werk beter te doen.

2.

De partners denken vanuit de betrokkenen en gezinnen, werken over eigen organisatiegrenzen heen en doen wat nodig is in de loop van een zaak.

3.

Bij eerdere en gecoördineerde inzet neemt de kans op herhaling en escalatie af. Informatie en de betrokken professionals zo vroeg mogelijk bij elkaar brengen helpt om de situatie in het gezin beter in kaart te brengen. Door de gezamenlijke afweging op en inzet van zorg en straf kunnen op het juiste moment de juiste beslissingen worden genomen die effectiever bijdragen aan de veiligheid in die gezinnen.

Samenwerken aan veiligheid in gezinnen door vroegtijdige samenwerking zorg en straf

---

1.1 Een betere en gezamenlijke aanpak van een groot geweldsprobleem

Huiselijk geweld en kindermishandeling betreft geweld dat wordt gepleegd door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer. Er is vaak sprake van een langdurig patroon van geweld. Situaties van geweld (acute onveiligheid) wisselen af met situaties van relatieve rust. We spreken dan van structurele onveiligheid. Veelal vindt het geweld buiten het blikveld van anderen plaats, in het privédomein, 'achter de voordeur'.

Huiselijk geweld en kindermishandeling vormen één van de grootste en meest weerbarstige zorg- en veiligheidsvraagstukken van onze samenleving. Ze vergen forse inzet van de hulpverlening en zorg én van politie en justitieorganisaties. Gemiddeld één op de drie geweldsmeldingen bij de politie betreft huiselijk geweld of kindermishandeling. De politie doet jaarlijks ruim 80.000 keer melding van (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling bij Veilig Thuis. Jaarlijks behandelt het Openbaar Ministerie zo'n 10.000 zaken van huiselijk geweld en komt het in de afgedane zaken tot ongeveer 5.000 dagvaardingen.

Met de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop! (hierna: Veiligheid Voorop) is door Veilig Thuis, de politie, het Openbaar Ministerie, de reclassering (3RO) en de Raad voor de Kinderbescherming sinds 2018 ingezet op een andere manier van werken: vroegtijdig en intensief samenwerken, met als doel het sneller realiseren van een veilige situatie.

Dit betekent concreet dat de genoemde organisaties niet ná elkaar, maar mét elkaar werken. Wanneer informatie en de betrokken professionals zo vroeg mogelijk bij elkaar wordt gebracht, heeft dit een grote meerwaarde. Er kan dan een betere inschatting van de situatie en de onveiligheid worden gemaakt, waardoor betere beslissingen en maatregelen worden genomen.

De partners in het netwerk wegen gezamenlijk af welke maatregelen (zorg en/ of straf) nodig zijn om voor een veilige situatie te zorgen. Dat zorgt voor een effectievere aanpak.

1.2 Onze ambitie

De basis voor Veiligheid Voorop is de visie *Gefaseerd samen werken aan veiligheid*:

1. eerst het geweld stoppen (directe veiligheid)
2. dan herhaling en escalatie voorkomen (risicogestuurde zorg)
3. dan de schade ervan beperken (herstelgerichte zorg).

Zo doorbreken we de cirkel van geweld en de overdracht van geweld van generatie op generatie. De samenwerking tussen hulpverlening, zorg, politie en justitie is hierbij essentieel.

De samenwerkingspartners zetten in Veiligheid Voorop belangrijke stappen naar veiligheid voor betrokkenen bij huiselijk geweld en kindermishandeling. Veiligheid Voorop helpt professionals hun werk beter te doen. We denken vanuit de betrokkenen en gezinnen, werken over eigen organisatiegrenzen heen en doen wat nodig is in de loop van een zaak.

We ontwikkelen Veiligheid Voorop als lerend netwerk: we focussen op wat in de praktijk nodig is om beter werk te leveren, ondersteunen het oplossend vermogen van de professionals en ontwikkelen stap voor stap. We halen lessen op door afstemming en onderzoek, zorgen voor landelijke doorontwikkeling en bekrachtiging waar nodig en dragen de resultaten daarvan vervolgens breed uit.

1.3 Concrete inzet aan de hand van vier kernactiviteiten

Veiligheid Voorop richt zich op verbeterlagen in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling waar het de samenloop zorg- straf betreft. Soms is een strafmaatregel nodig, soms kan ook eerst zorg nodig zijn. De samenhang in de aanpak helpt veiligheid op korte en lange termijn te bereiken.

De partners in zorg en straf hebben de afgelopen jaren geïnvesteerd in het verbeteren van de aanpak, zoals de kwaliteitsslag in de meldingenstroom van de politie naar Veilig Thuis en de verbetering van de regie op casuïstiek binnen de politie, in aansluiting op het werk van partners.

De coalitie van samenwerkende partners werkt in het bijzonder aan intensieve samenwerking op in elk geval vier belangrijke momenten van afstemming:

1. *Samen op in Acuat* - bij (vermoeden van) acute onveiligheid in crisissituaties
2. *Actieoverleg* - bij dreigend gevaar of risico op gevaar, als er geen verdachte is aangehouden
3. *Gezamenlijke aanpak van huiselijk geweld door VT en ZSM* - als een verdachte is gehoord of aangehouden
4. *Samenwerken bij strafbare kindermishandeling* - bij vermoeden van of geconstateerd psychisch of lichamelijk letsel bij kinderen.

Met deze werkwijze geeft Veiligheid Voorop concreet invulling aan de vroegtijdige samenwerking zorg/straf, waardoor huiselijk geweld en kindermishandeling beter kan worden aangepakt.

Voor specifieke doelgroepen of uitingsvormen van huiselijk geweld (zoals bijvoorbeeld (ex-)partnerstalking) maken we – met eventuele andere organisaties daarbij - aanvullende werkafspraken. Veiligheid Voorop wordt zowel bestuurlijk als op landelijk en regionaal niveau gedragen en ingebed door de Netwerken Zorg-Straf.

We leggen vanuit Veiligheid Voorop de verbinding naar andere partners die betrokken zijn in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals gemeenten en de vrouwenopvang.

Vaak lopen er al hulp- en zorgtrajecten in een gezin en/ of zijn er ook problemen met bijvoorbeeld schuld, wonen, verslaving of psychiatrie, of is hun inzet nodig om het veilig te maken. Dat vraagt teamwerk van professionals. Zo kunnen we problemen in een later stadium voorkomen en kunnen we ook gendersensitiever werken. Zodat we steeds beter in staat zijn om sneller veilige situaties te creëren.

We zoeken aansluiting op ontwikkelingen zoals de aanpak van gender gerelateerd geweld, het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming en de Meerjarenagenda Zorg- en Veiligheidshuizen. In de verbinding met het Toekomstscenario is het belangrijk om te zorgen dat beide ontwikkelingen elkaar versterken en om overlap te voorkomen.

1.4 Wat vraagt dat van de betrokken organisaties?

Veiligheid Voorop vraagt inspanning van alle betrokken organisaties. Het kost tijd en vraagt zorgvuldigheid om samen te werken en die samenwerking te verankeren. Het vraagt soms ook aanpassing van werkwijzen en wellicht ook meer inzet van capaciteit. Het werken in een netwerk zal zowel bestuurlijk als in de uitvoering, landelijk en in de regio, blijvende inzet vragen.

Met het Fundament Veiligheid Voorop (2023) bieden we aan de hand van een aantal criteria de basis voor de uitvoering in de regio, om tot een goede verankering van de vroegtijdige samenwerking zorg-straft te komen en de kwaliteit te kunnen leveren om huiselijk geweld en kindermishandeling beter aan te pakken.

Doel is om Veiligheid Voorop onderdeel laten zijn van het reguliere werk van Veilig Thuis, de politie, het Openbaar Ministerie, de reclassering (3RO) en de Raad voor de Kinderbescherming. De samenwerking komt niet bovenop het reguliere werk, maar is onderdeel van ieders kerntaak.

1.5 Wat levert het op?

Bij eerdere en gecoördineerde inzet neemt de kans op herhaling en escalatie van huiselijk geweld en kindermishandeling af. Er wordt sneller de juiste hulp ingezet, zaken blijven niet onnodig lang liggen en de afweging tussen staf en zorg wordt beter gemaakt. Hierdoor wordt sneller een veilige situatie gerealiseerd.

Professionals kunnen hun werk beter doen door de intensieve netwerksamenwerking. De verschillende expertises, informatie en interventies worden bij elkaar gebracht. Op basis daarvan worden afspraken gemaakt, acties afgestemd en interventies afgewogen ingezet.

Uit onderzoek van het Verwey Jonker Instituut (*Een kwestie van lange adem*, 2020) blijkt dat de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling vaak werkt: het aantal gezinnen waar het geweld stopt neemt toe (van 6,5 naar 29 procent anderhalf jaar na de melding bij Veilig Thuis) en het aantal gezinnen waar nog sprake is van ernstig of frequent geweld neemt in die periode met een derde af.

Maar we zijn er nog niet. Er is de afgelopen jaren vooruitgang geboekt, maar tegelijk is ook duidelijk dat het nog beter moet. Uit hetzelfde onderzoek van het Verwey Jonker Instituut blijkt dat in de helft van de gezinnen het geweld nog blijft doorgaan in de anderhalf jaar na de melding bij Veilig Thuis. Doorgaan op de ingeslagen weg is ook de komende jaren hard nodig.

Het is inderdaad een kwestie van lange adem, maar we kunnen dit geweldsprobleem echt terugdringen.